

MIECZYŚLAW KOBYLECKI

1909—1944

napisał

W. POŻARYSKI

Rozstrzelanie przez Niemców kolegi mgr Mieczysława Kobyleckiego należy do najcięższych ciosów zadanych naszej geologii. W odbudowującej się Ojczyźnie zajął On jedno z ważniejszych miejsc w geologicznych kadrach. Tragizm polega na tym, iż śmierć zabrała nam Go w momencie, w którym stał się On pełnowartościowym, samodzielnym pracownikiem naukowym. Przestał już być jednostką wyłącznie biorącą od społeczeństwa, jakim jest każdy z nas w okresie kształcenia się, a zaczął już spłacać dług społeczny dając twórczą pracę dojrzałego geologa.

Pierwszy przygotowawczy okres życia nie był dla Niego łatwym. Urodził się dnia 29. X. 1909 w Milejowie pod Piotrkowem. Wychowywał się i uczęszczał do gimnazjum w Warszawie zdala od rodziny. W 1928 r. zdał maturę i wstąpił na Uniwersytet Warszawski na geologię. Studia szły Mu dobrze, choć pracy miał dużo, musząc poświęcać wiele energii na zdobywanie środków materialnych potrzebnych na zapewnienie sobie skromnej egzystencji. Należał On do powszechnego przedwojną typu studenta, przeplatającego w programie dziennym wykłady i ćwiczenia godzinami korepetycji dawanych na mieście. W r. 1933 zdaje magisterium z geologii, a już od połowy 1932 r. jest asystentem paleontologii u prof. Kozłowskiego w Zakładzie Geologii i Paleontologii Uniwersytetu Warszawskiego. Na stanowisku tym pozostaje do wiosny 1939 r., kiedy przechodzi na etat geologa do Państwowego Instytutu Geologicznego. Jako współpracownik tymczasowy P. I. G. pracuje terenowo w sezonach letnich 1937 i 1938 r. Będąc asystentem poświęca pewną ilość godzin pracy pedagogicznej ucząc geologii i geografii w gimnazjum.

W latach wojny pozostaje w zespole pracowników Państwowego Instytutu Geologicznego aż do końca. Powstanie warszawskie zastaje Go w drodze z gmachu P. I. G., gdzie pozostała żona i dziecko, do mieszkania ciotki na ulicy Krochmalnej. Ostatni raz widziano Go w dniu 6. sierpnia 1944 koło kościoła na Woli.

Praca naukowa Mieczysława Kobyleckiego koncentrowała się wokół zagadnień stratygrafii kredy dolnej i środkowej okolic Tomaszowa Mazowieckiego oraz rud żelaznych kredowych i jurajskich.

Pierwszą jednak publikacją jest artykuł ogłoszony w czasopiśmie *Wszechświat* w r. 1935 napisany wspólnie z dr S. Z. Różyckim na temat meteorytu spadłego wówczas pod Łowiczem. Zagadnieniu temu poświęcił się On na krótki czas. Cały wysiłek w okresie Swych studiów magisterskich skierował na opracowanie niezmiernie ciekawych osadów kredowych odsłaniających się w przełomie Pilicy na zachód od Tomaszowa Mazowieckiego. Zawdzięczamy Mu pierwsze sumienne ich rozpoziomowanie oparte o odkrycie i oznaczenie przewodniej fauny inoceramów i głowonogów albu i cenomanu. Jednocześnie jako uczeń prof. Lewińskiego brał udział w prowadzonych przez niego badaniach kredy dolnej pod Tomaszowem Mazowieckim. Mieczysław Kobyłecki zaczął gromadzić wtedy materiał paleontologiczny z neokomu zamierzając w przyszłości użyć go jako temat pracy doktorskiej. Podczas wieloletnich prac zgromadził On wspaniały zbiór głowonogów dolnokredowych, który niestety podzielił los wszystkich jego kolekcji ulegając całkowitemu zniszczeniu przez Niemców w czasie wojny.

W r. 1937 rozpoczyna systematyczne kartowanie geologiczne okolic Tomaszowa Mazowieckiego na zlecenie Państwowego Instytutu Geologicznego, które trwa nieprzerwanie do 1940 r. włącznie. Jeszcze raz wraca tu w r. 1944. Te wieloletnie badania dały w wyniku: notatkę zamieszczoną w 1939 r. w biuletynie P. I. G., streszczenie referatu wygłoszonego na ten temat i garść faktów zamieszczonych w sprawozdaniach dyrektorskich z pracy P. I. G. w tych latach. Nie odzwierciedlają one jednak ogromu włożonej pracy i zebranych faktów. Zawierają one głównie wiadomości o neokomskich rudach żelaznych.

Trzeba jeszcze wymienić z tych czasów opracowanie przez Niego podstaw geologicznych dla zagadnienia zaopatrzenia miasta Tomaszowa Mazowieckiego w wodę.

Ostatnim większym osiągnięciem tego geologa było zbadanie pasa wychodni tychowskich rud żelaznych pod Starachowicami między Tychowem a Ćmielowem. Opracowanie to, które zachowało się w większej części, stanowi rozwiązanie niezwykle ważnego zagadnienia surowcowego rejonu Świętokrzyskiego.

Tych kilka prac, w szczególności magisterska o kredzie Tomaszowa Mazowieckiego i ta ostatnia o rudach Tychowa, posunęły znacznie naprzód naszą wiedzę geologiczną w Polsce.

Przez śmierć tego uczonego, odznaczającego się charakterem zrównoważonym, wyjątkową szczerością i prostotą ducha, tak rzadką w naszym narodzie, zabrakło wśród nas znawcy bardzo aktualnych dziś problemów będących na pograniczu wału Kujawskiego i Gór Świętokrzyskich.

MIÉCISLAS KOBYLECKI (Résumé)

En fusillant notre collègue Miécislas Kobyłecki, les Allemands ont porté un coup des plus graves à la géologie polonaise. Il occupait dans notre pays, en train de se reconstruire, une place impor-

tante parmi les géologues. Ce qui rend sa mort plus funeste encore c'est qu'il fut emporté au moment où il était parvenu à sa pleine valeur comme indépendant travailleur scientifique. De l'attitude réceptive d'un jeune homme en train d'obtenir son instruction, il était déjà passé à l'attitude active et donnant son travail scientifique de géologue accompli, commença à rendre à la société la dette qu'il avait contractée.

Le travail scientifique de Kobyłecki concentrait sur les problèmes stratigraphiques du Crétacé inférieure et moyen dans les environs de Tomaszów Mazowiecki ainsi que des minerais de fer crétacés et jurassiques.

Sa première publication pourtant, article écrit en 1935, en collaboration avec de S. Z. Różycki et paru dans la revue *Wszechświat*, concernait le météorite qui venait de tomber aux environs de Tomaszów Mazowiecki. Mais ce problème ne le retint pas pour longtemps. Tout son effort, à l'époque où il préparait son licencié, fut tendu vers l'étude des couches crétacées, extrêmement intéressantes, affleurant au lit du fleuve Pilica, à l'Ouest de Tomaszów Mazowiecki. Nous devons à Kobyłecki le premier classement des niveaux de ces couches fait avec précision et basé sur la découverte et détermination de Inocérames et de céphalodes.

En même temps, comme élève du prof. Lewiński, il prenait part aux recherches de ce dernier concernant le Crétacé inférieure aux environs de Tomaszów Mazowiecki. M. Kobyłecki se mit alors à recueillir les matériaux paléontologiques de Néocomien, se proposant de s'en servir plus tard pour sa thèse de doctorat. Au cours de longues années de recherches, il est parvenu à faire une collection qui, malheureusement, pendant la guerre fut entièrement détruite par les Allemands partageant le sort de toutes ses autres collections.

En 1937, à l'instigation du Service Géologique de Pologne il commence à dresser systématiquement la carte géologique des environs de Tomaszów Mazowiecki et continue ce travail jusqu'à l'année, inclusivement, 1940. En 1944, Kobyłecki y revient encore une fois. Ces longues recherches ont donné des résultats absolument inadéquats à l'immense labeur de Kobyłecki et à la richesse des faits observés par lui. Ils contiennent pour la plupart des informations sur les minerais de fer de Néocomie. Voilà ces publications: une notice insérée, en 1939, dans le bulletin du Service Géologique de Pologne, un résumé d'un rapport tenu par Kobyłecki et concernant ses recherches et une poignée d'observations parues dans les comptes rendus du travail accompli par le Service Géologique de Pologne au cours de ces années.

Mentionnons encore qu'à la même époque, Kobyłecki explora les bases géologiques pour résoudre la question de l'approvisionnement de la ville Tomaszów Mazowiecki avec de l'eau.

Le dernier résultat considérable obtenu par ce géologue consista en ce qu'il explora la zone des affleurements des minerais de fer de Tychów dans la région de Starachowice entre Tychów et Ćmielów. Cette étude qui s'est conservée en majeure partie et que nous insérons

ci-dessous, résoud un problème extrêmement important qui concerne les matières premières de la région du massif Świętokrzyski.

Ces quelques ouvrages, surtout celui sur le Crétacé de Tomaszów Mazowiecki et le dernier, sur les minerais de Tychów ont accru, dans une mesure considérable, notre connaissance de la géologie de la Pologne.

Spis prac M. Kobyłeckiego

- 1) 1935. — (Wspólnie z S. Zb. Różyckim), O meteorycie łowickim, *Wszechświat*, str. 137—142.
- 2) 1936. — O stratygrafii i tektonice utworów kredowych niecki Tomaszowskiej (Résultats des observations sur les terrains crétacés au S de Tomaszów sur la Pilica et quelques données sur le Jurassique), *Sprawozd. Warsz. Tow. Nauk. (C.-R. Séan. Soc. S. et Lett. Varsov.)*, wyd. III 29, str. 38—58, mapa 1, rés. franç.
- 3) 1936. — (Wspólnie z S. Zb. Różyckim), Meteoryty łowickie (Les météorites de Łowicz), *Zabytki Przyrody Nieożywionej (Monum. Nat. Inanimée Rép. Polon.)*, wyd. III, str. 181—193, rés. franç.
- 4) 1938. Allgemeine Charakteristik des Meteorits von Łowicz (Charakterystyka ogólna meteorytu łowickiego), *Archiwum Mineralogiczne*, t. 14, pp. 47—51, streszcz. pol., 52—56.
- 5) 1938. — Badania geologiczne wykonane w r. 1938 na ark. Tomaszów i Opoczno (Recherches géologiques exécutées en 1938 pour les feuilles de Tomaszów et d'Opoczno) *Biul. P. I. G.*, nr 15), *Bull. Serv. Géolog. Pol.*, nr 15), str. 77—84, rés. franç.
- 6) 1939. — Neokom okolic Tomaszowa w związku ze złożami syderytów na tym obszarze (referat wygłoszony 21. IV. 1939, na Posiedzeniu Komitetu Naukowego P. I. G) i opublikowany w streszczeniu w *Biul. P. I. G.*, nr 18, str. 91 (*Bull. Serv. Géolog. Pol.*, nr 18, str. 91).
- 7) 1948. — Jurajskie żelaziaki brunatne pasa Tychowskiego między Rogowem a Ćmielowem (Jurassic clay iron ores of Tychów belt between Rogów and Ćmielów) *Biul. P. I. G.*, nr 41 (*Bull. Serv. Géolog. Pol.*, nr 41), str. 8—42, streszcz. ang.
- 8) 1948. — Neokomskie rudy żelazne okolic Tomaszowa Mazowieckiego (Neocomian iron ores of the Tomaszów Mazowiecki region), *Biul. P. I. G.*, nr 41 (*Bull. Serv. Géolog. Pol.*, nr 41), str. 43—51, streszcz. ang.
- 9) 1948. — Kredowa niecka Tomaszowska (Cretaceous Tomaszów Mazowiecki basin) *Biul. P. I. G.*, nr 41 (*Bull. Serv. Géolog. Pol.*, nr 41), str. 52—63, streszcz. ang..